

Les 176 – Antwoorden

Opdracht 1: Vervoeg het werkwoord, חָנָה chánáh [pa'al] Parkeren.

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)	חֹנֶה chonèh	חָנִיתִי chánitie	אֶחְנֶה èch ^è nèh	אֲנִי
Ik (v)	חֹנֶה chonáh	חָנִיתִי chánitie	אֶחְנֶה èch ^è nèh	אֲנִי
Jij (m)	חֹנֶה chonèh	חָנִיתָ chánitá	תֶּחְנֶה tach ^à nèh	אַתָּה
Jij (v)	חֹנֶה chonáh	חָנִיתָ chániet	תֶּחְנִי tach ^à nie	אַתְּ
Hij	חֹנֶה chonèh	חָנָה chánáh	יֶחְנֶה yach ^à nèh	הוּא
Zij	חֹנֶה chonáh	חָנְתָה chántáh	תֶּחְנֶה tach ^à nèh	הִיא
Wij (m)	חֹנֵיִם choniem	חָנִינוּ cháninoe	נֶחְנֶה nach ^à nèh	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	חֹנוֹת chonot	חָנִינוּ cháninoe	נֶחְנֶה nach ^à nèh	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	חֹנֵיִם choniem	חָנִיתֶם chánitèm	תֶּחְנֶוּ tach ^à noe	אַתֶּם
Jullie (v)	חֹנוֹת chonot	חָנִיתֶן chánitèn	תֶּחְנֶוּ tach ^à noe	אַתֶּן
Zij (m)	חֹנֵיִם choniem	חָנוּ chánoe	יֶחְנֶוּ yach ^à noe	הֵם
Zij (v)	חֹנוֹת chonot	חָנוּ chánoe	יֶחְנֶוּ yach ^à noe	הֵן

Gebiedende wijs: m: חָנֶה ch^àne, v: חָנִי ch^ànie, mv: חָנוּ ch^ànoe. Infinitief: לְחַנּוֹת lach^ànot

Opdracht 2: Beluister het lied Mie barechev, noteer de uitspraak en de vertaling

מִי בָרָכְבּ,	mie bárèchèv,	Wie met de auto/voertuig,
מִי בָרָגֵל,	mie bárègèl	wie te voet,
מִי יִצַּעַד בְּסֶף	mie yitzad basách	wie zal er als groep/menigte marcheren.
מִי בְּרֹאשׁ יֵשֵׁא הַדָּגֵל	mie bárósh yiso haddègèl	Wie aan het hoofd zal de vlag dragen
וּבִתְּרָף מִי יָךְ	oevattof mie yach	en wie zal op de trommel slaan.
חַךְ בַּתְּרָף, בְּמִצְלָתַיִם,	chach battof, bamtziltayiem,	Sla op de trommel, op de cimbalen/bekkens
בְּשָׁלִישׁ, בְּצִלְצֵל,	basháliesh, batziltzal	op de triangel, op de bellen.
נַעֲלֶה־נָא לִירוּשָׁלַיִם	na'alèh-náh liroeshálayiem	Laten we toch opgaan naar Jeruzalem,
שֵׁם נְחוּלָה כָּל הַלַּיִל	shám náchoeláh kol halel	Laten wij daar de hele nacht dansen (een aanvoegende wijs!)

Opdracht 3: Vertaal, en verbind de woorden die met elkaar te maken hebben

מְכוּנִית	Auto	_____	חָנָה	Parkeren
אוֹפְנִיִים	Fiets	_____	הַנְהִיג	Besturen
אוֹטוֹבוּס	Autobus	_____	רָכַב עַל אוֹפְנִיִים	Fietsen
אוֹפְנוֹעַ	Bromfiets	_____	הוֹבִיל	Vervoerèn
מְשָׁאִית	Vrachtauto	_____	רָכַב	Rijden
רֶכֶת	Trein	_____	רָץ	Rennen
סוּס	Paard	_____	נָסַע	Reizen
בְּרֵגֵל	Te voet	_____	צָעַד	Marcheren
חֶשְׁמֵלִית	Elektr tram	_____	טָס	Vliegen
מָטוֹס	Vliegtuig	_____	הֵלֵךְ	Lopen

Meer lijntjes is ook mogelijk

Opdracht 4: Vertaal en geef de uitspraak

אֲנִי עוֹצֵר מוֹל הַחֲנוּת	áná atzor moel hach ^à noet	Stop alsublieft tegenover de winkel
Ik (v) wil hier parkeren	אֲנִי רוֹצֵה לְחַנּוֹת כָּאן	anie rotzáh lach ^à not kán
Ik zal deze zomer kamperen	אֶחְנֶה הַקִּיץ הַזֶּה	èch ^è nèh haqqáyitz hazèh
Hij stopt bij de bushalte	הוּא עוֹצֵר בְּתַחֲנוּת הָאוֹטוֹבוּס	hoe otzer b ^è tach ^à nat ha'otoboos
Waar is een parkeerplaats?	אֵיפֹה מְקוֹם חָנִיָּה?	efoh máqom ch ^à náyáh?

Les 177 – Judaïca 32/Leven 4 – Het Joodse huwelijk

Bij de schepping van de mens zag God, dat het niet goed is, dat de mens alleen leeft. Wij moeten een partner vinden met wie wij in samenspraak menselijke en religieuze doelen bereiken. De relatie tussen man en vrouw is uniek. Dit partnerschap draagt het potentieel in zich van creatie, scheppen van nieuw leven, één van de unieke kwaliteiten van God zelf. Hoe complexer de vorm van leven, hoe meer noodzakelijk, duurzaam en intens de relatie, die zich ontwikkelt tussen ouder en kind. Het mensenkind is juist zo hulpeloos omdat het zoveel tradities, idealen en doelen te leren heeft. Daarom spelen de ouders zo'n ontzettend belangrijke rol in het leren, inspireren en motiveren.

Het Joodse huwelijk is een herhaling van de schepping en van het 'huwelijk' van God met het Joodse volk bij de berg Sinai. Vandaar dat we beide ingrediënten terugvinden bij de choepa, het Joodse huwelijk.

Het huwelijk, de *choepah*, bestaat uit een aantal onderdelen:

- ◆ De verloving (*eroesien*), waarbij twee zegenspreuken (*berachot*) worden uitgesproken, De bruid en bruidegom zien en spreken elkaar niet in de week, of de dag, voor de choepah
- ◆ Het voorlezen van de *ketoebah*, de huwelijksakte,
- ◆ Na het ondertekenen wordt de bruidegom in een *kitel*, een traditioneel wit gewaad, door zijn vader en schoonvader naar de bruid begeleid, die vol spanning zit te wachten.
- ◆ De bruidegom bedekt het gezicht van de bruid met een sluier. Daarvoor zijn verschillende verklaringen. Je toont er onder meer mee, dat het niet alleen gaat om het uiterlijk van de bruid. Uiteindelijk zit de waarde van de bruid in haar innerlijk.

De *niso'e'ien*, het feitelijke trouwen:

- ◆ Een aantal rondgangen rond de bruidegom onder de *choepah*, de huwelijksbaldakijn,
- ◆ De bruidegom schuift een ring aan de vinger van zijn bruid,
- ◆ Daarbij worden zeven *berachot* (zegenspreuken) uitgesproken.
- ◆ Na het voorlezen van de zeven zegeningen trapt de bruidegom een glas kapot, wat aangeeft dat na de verwoesting van de Tempel geen enkele vreugde compleet is.

Al deze symboliek dient als aanzet om het leven op wijze en gewijde manier te delen.

Een orthodoxe traditie is, dat na de ceremonie mannen en vrouwen apart van elkaar dansen, gescheiden door de *mechitsa*, een scherm.

Huwelijksbemiddeling

Hoe ontmoeten Joodse jongens in de diaspora een geschikte vrouw? In de tijd vóór het internet en de relatiebureaus reisde een koppelaar(ster), een *shadchan*, de relatief kleine geïsoleerde Joodse gemeenschappen langs, was zo goed geïnformeerd over huwbare jongemannen en jongedochters, en informeerde de ouders hierover. Denk maar aan de film *Anatevka*. De *shadchan* wordt ook in de Talmoed genoemd.

In de middeleeuwen werkten rabbijnen in hun vrije tijd vaak als huwelijksbemiddelaar. Zij beschouwden shidoechiem (huwelijksbemiddeling) eerder als een goddelijke onderneming of

mitzwa (plicht, goede daad) dan als werk; het volk mocht toch niet uitsterven?

Het koppelen van huwelijkskandidaten is een oude traditie, niet weg te denken uit het Jodendom. Denk aan Eliëzer, door Abraham op pad gestuurd om een vrouw voor zijn zoon Yitzchak (Izaak) te zoeken. Nog steeds schakelen veel orthodoxe Joden een *shadchan* in om potentiële paren aan elkaar voor te stellen.

Een *shadchan* let speciaal op drie dingen bij het arrangeren van een huwelijk:

- *keren*, overeenkomende morele, fysische en geestelijke kwaliteiten,
- *nechoenja*, de onderhandelingen

van de bruidegom over een passende bruidsschat,
– *jichoes*, de overeenkomst tussen de familie-achtergronden van bruid en bruidegom

Ketoebah, Huwelijkscontract

In het woord *ketoebah* is het werkwoord *katav*, schrijven, terug te vinden. Ketoebah is dus 'het geschrevene'.

Het opstellen van een ketoebah is geen Bijbelse opdracht, maar een afgeleid gegeven. In de Torah staat het geven van de Tien Geboden vermeld, gegrift op twee stenen platen, die worden gezien als een ketoebah, een huwelijkscontract tussen God en zijn volk. In de Torah staat dat een man, die van zijn vrouw wil scheiden, haar een scheidbrief moet geven. Wel, hebben de rabbijnen gezegd, als dat op schrift moet worden vastgelegd, waarom dan niet op schrift vastleggen welke afspraken er gelden bij het huwelijk. Een heel logische gedachte.

Binnen het Jodendom krijgen in zo'n *ketoebah* de volgende onderdelen een plaats: De verplichting van de bruidegom zijn bruid te voorzien van voedsel, kleding en de echtelijke seksuele plichten. Bovendien wordt er een bedrag in vastgesteld, door de bruidegom te betalen in geval van echtscheiding. Het is bedoeld als een bescherming van de bruid.

Soms staat er financiële steun van de familie vermeld, opdat de man kan huwen met een vrouw uit een gerespecteerde familie of een familie van Torah-geleerden.

Gewoonlijk vermeldt de *ketoebah* de goederen die de vrouw inbrengt in het huwelijk, en wat ermee gebeurt in geval van echtscheiding.

De hiernaast afgebeelde 1000 jaar oude *ketoebah* is geschreven in het Aramees, is gedateerd 28 november 1023 en is afkomstig uit de stad Safed (Sfad) in noordelijk Israël, centrum van de Joodse mystiek. Hij bewijst het bestaan van een Joodse gemeenschap in die tijd.

De schrijver was Yosef Hacoheh, zoon van Ya'akov, en het echtpaar is Natan Hacoheh, zoon van Shlomo, en Rachel. De afgebeelde *ketoebah* vermeldt een lijst sieraden van de vrouw, huishoudelijke goederen en kleding, met het gewicht en de waarde van elk.

Rondgangen

In sommige gemeenschappen is het gebruikelijk, dat de beide moeders en de *kalla*, de bruid, lichten dragen en ommegangen maken rond de bruidegom onder de choepah, die symbool staat voor hun toekomstige Joodse huis.

Het gaat om *simcha* en heelheid – de pijlers van de opvoeding. Licht is een symbool van *simcha*, vreugde. De eenheid tussen man en vrouw ligt in beide kandelaars aangeduid. Met deze kandelaars in de hand lopen de bruid, haar moeder en schoonmoeder, driemaal of zevenmaal rond de bruidegom.

Drie ronden symboliseren de drie Bijbelse verplichtingen van de man tegenover zijn vrouw. Zeven rondes symboliseren de zeven scheppingsdagen. Omdat het de bedoeling is dat in het huwelijk het scheppingsproces herhaald wordt, passen deze zeven rondes onder de choepa in het totaalbeeld.

Zegenspreuken

De zeven berachot, zegenspreuken zijn het belangrijkste van de choepa, de huwelijks-sluiting. De zeven berachot symboliseren de zeven zegeningen, die G'd aan Adam en Eva gaf voordat zij een eenheid werden. In de zeven zegenspreuken komt G'ds naam 14 keer voor, evenals dit het geval is in de Tien Geboden, die de basis vormen voor de civilisatie van de mensheid.

Woordenschat

בַּעַל	ba'al (m)	Echtgenoot, heer
זוּג	zoeg (m!)	Paar, echtpaar זוגות
גִּישׁ	gies (m)	Zwager
גִּיסָה	gisa (v)	Schoonzus
הוֹרִים	horiem	Ouders
חֹתֵן, חָם	choten, chám (m)	Schoonvader
חֹתֵנֶת, חָמוֹת	chotènèt, chámot (v)	Schoonmoeder
מְחוֹתָנִים	m ^e choetániem	Schoonouders
חָתָן	chátán (m)	Bruidegom; schoonzoon
כֻּלָּה	kaláh (v)	Bruid; schoondochter (verbasterd tot 'kalle')

חופה וקדושין	choepáh w ^e qidoeshien	Huwelijksplechtigheid
חפה, חפה	choepáh (v) <i>zie foto</i>	Huwelijksbaldakijn; huwelijksplechtigheid, 'choppe'
קדושין, קידושין	qidoeshien (m mv)	Huwelijksinzegening (<i>Aramese meervoudsvorm</i>)
חִתָּן	chitten [pi'el]	Ten huwelijk geven aan, uithuwelijken
החתנתן	hitchatten [hitpa'el]	Huwen; een huwelijksband aangaan, verzwageren
חתן, חיתון	chittoen (m)	Uithuwelijking, huwelijk
חתנה, חתונה	ch ^a toennáh (v)	Bruiloft, huwelijk
כתובה, כתובה	k ^e toebah (v)	Huwelijkscontract, trouwakte, 'geschrift'
נשואים, נשואין	nisoe'iem, nisoe'ien (m mv)	Huwelijk (<i>-ien is de Aramese meervoudsvorm</i>)
שבע ברכות	shèva b ^e ráchot	Zeven zegeningen
שידוך	shiddech [pi'el]	Een huwelijk bemiddelen
שדכן, שדכנית	shadchán(iet) (m, v)	Huwelijksbemiddelaar, huwelijksmakelaar(ster)
שדוך, שידוך	shiddoech (m)	'Daten orthodox style', door de ouders geregelde kennismaking van een jongen en een meisje

Opdracht 1: Vervoeg het werkwoord חִתָּן chitten [pi'el] uithuwelijken. Raadpleeg [Les_35](#).

Controleer jezelf op de website conjugator.reverso.net/conjugation-hebrew.html

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)	אָנִי
Ik (v)	מְחַתֶּנֶת m ^e chattènèt	חִתַּנְתִּי chitanti	אֶחַתֵּן ^a chatten	אָנִי
Jij (m)	אַתָּה
Jij (v)	אַתְּ
Hij	הוא
Zij	היא
Wij (m)	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	אַתֶּם
Jullie (v)	אַתֶּן
Zij (m)	הם
Zij (v)	הן

Geb. wijs: m:, v:, mv:, inf: לחַתֵּן l^echatten

Opdracht 2: Uitspraak en vertaling. Zie [Les 51](#), reflexieve of wederkerige vorm.

מתי אתם תתחתנו?

.....

אני אוהב אותך לעד

.....

Opdracht 3: Bijbelteksten. Noteer de uitspraak en de vertaling. Waar staan ze?
Zie [les 66](#), woordenlijst [Les 175](#). N.B. קח is een oudere vorm, een gebiedende wijs, van het werkwoord קחת qachat, nemen; inf לקחת láqachat.

וְלֹא תִתְחַתְּנוּ, בָּם: בְּתָרְךָ לֹא-תִתֵּן לְבָנוּ, וּבִתּוֹ לֹא-תִקַּח לְבָנֶךָ

.....

.....

וַיִּתְחַתְּנוּ שְׁלֹמֹה, אֶת-פְּרַעֲהַ מֶלֶךְ מִצְרַיִם; וַיִּקַּח אֶת-בֵּת-פְּרַעֲהַ

.....

.....

וְהִתְחַתְּנוּ, אִתְּנוּ: בְּנִיתְכֶם, תִּתְּנוּ-לָנוּ, וְאֶת-בְּנֵינֵנוּ, תִּקַּח לָכֶם

.....

.....

Bronnen: Weekbericht NIK Emor 5774; Ketoebah: National Library of Israel; Israel Today Magazine maart en juni 2011; www.israelhayom.com; [www.benee-awraham.nl/Gert van Velden](http://www.benee-awraham.nl/Gert%20van%20Velden); Nieuw Israëlitisch Weekblad 29 aug 2014; foto choepah: [Wikimedia](#)

Zie ook: Verbonden voor het leven college

Video 1: Wat is een huwelijk? www.youtube.com/watch?v=IxYLG1H0kBc

Video 2: Het huwelijk een bloedverbond www.youtube.com/watch?v=t8J1clJEHku

Video 3 Het Joodse Huwelijk www.youtube.com/watch?v=xOof9VZKar0

[educatie-en-school.infonu.nl](http://educatie-en-school.infonu.nl/Familieleden) Familieleden; hebreeuws.net/handige-woorden-zinnen/huwelijk

www.chabad.org/library/article_cdo/aid/479965/jewish/Text-of-Sheva-Brachot.htm en

[en.wikipedia.org/wiki/Sheva Brachot](http://en.wikipedia.org/wiki/Sheva_Brachot) Tekst van de zeven zegeningen.

www.youtube.com/watch?v=VB-YvjUAFw Een mooie uitvoering van de zeven zegeningen.

www.nik.nl/2018/01/symboliek-joodse-huwelijk-duidt-op-wijsheid-en-wijding/

U kent ongetwijfeld de film *Fiddler on the Roof*, over melkboer Tevje en zijn dochters die rond 1900 woonden in een Oekraïens dorp nabij Kiyev, toen deel uitmakend van het Russische Keizerrijk.

youtu.be/59Hj7bp38f8 Matchmaker, make me a match (Engels gezongen en ondertiteld)

youtu.be/03rzUoyq9K0 en youtu.be/nLLEBAQLZ3Q Sunrise, sunset. Huwelijk, onder de choepah.

www.youtube.com/watch?v=h_y9F5St4j0 Do you love me? (Engels gezongen en ondertiteld)